

Dotazník emoční kontroly pro děti a adolescenty: psychometrická evaluace dotazníku u českých dětí ve věku 10-18 let¹

ÚVOD

Schopnost adekvátně regulovat emoce (RE) je jak podmínkou, tak i znakem úspěšné psychosociální adaptace dětí (Zeman et al., 2006). Tato schopnost výrazně ovlivňuje jak jejich psychické, tak fyzické zdraví (Tangney, 2002). Vlna „affect revolution“ upřela pozornost na lidský vývoj a přinesla s sebou mnoho studií RE, ty se však z velké části zaměřují na ranější stádia dětství a menší pozornost věnují věku adolescence, který s sebou nese výrazné a bouřlivé změny v emocionalitě (Thompson, 1994).

The Emotion Regulation Questionnaire (ERQ) je nástrojem, který mapuje věkové rozmezí 10.-18. roku. Krom tohoto je však zajímavý i teoretickým modelem RE, na němž je vystavěný. Tento model obsahuje několik strategií zvládnání emocí, přičemž dvě z nich se ukázaly být spojeny s psychickým zdravím prostřednictvím několika na sobě nezávislých studií (Gross & John, 2003). Jsou jimi *kognitivní přehodnocení* (cognitive reappraisal) a *expresivní potlačení* (expressive suppression).

Přestože adekvátnost metody potvrdily mnohé studie (Abler & Kessler, 2009; Gross & John, 2003), chybí práce zaměřená na vnitřní konzistenci metody a faktorovou strukturu metody v českém prostředí. Možnost kulturního přenesení bez ztráty adekvátní konstruktové validity potvrdila studie ze švédského prostředí (Enebrink et al., 2013) s hodnotami subškál 0,83 u *kognitivní přehodnocení* a 0,73 u *expresivního potlačení*, uspokojivé byly i výsledky parametrů fit konfirmační faktorové analýzy (RMSEA = 0,089; CFI = 0,912; GFI = 0,93).

V naší práci se zaměříme na konstruktovou validitu a faktorovou strukturu tohoto dotazníku u českých dětí.

METODA

Náš soubor tvořila datová matice² s daty od 242 dětí ve věkovém rozpětí 10-18 let. Průměrný věk dětí byl 14,11 let (SD = 2,61). Z celkového počtu bylo 129 (53,53 %) chlapců a 112 (46,47 %) dívek, přičemž 44 (18,26 %) navštěvovalo čtyřleté gymnázium, 40 (16,60 %) střední školu, 35 učiliště (14,52 %) a 122 (50,62 %) základní školu.

Data jsme snímali již dříve zmíněným Emotion Regulation Questionnaire, který obsahuje 10 položek, na něž se odpovídalo na škále Likertova typu od 1 do 4. Následná data jsme analyzovali pomocí metody konfirmační faktorové analýzy (CFA).

Naším cílem bylo zjistit, zda 10 položek ERQ je vhodnými indikátory výše zmíněných dvou faktorů.

¹Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=65>

² Datová matice byla náhodně vygenerována pomocí balíčků *lavaan*, *mass* a *mvtnorm*.

Před samotným začátkem analýzy jsme si ověřili, že $dfM \geq 0$ a že pro každý faktor máme 2 a více jedinečných položek.

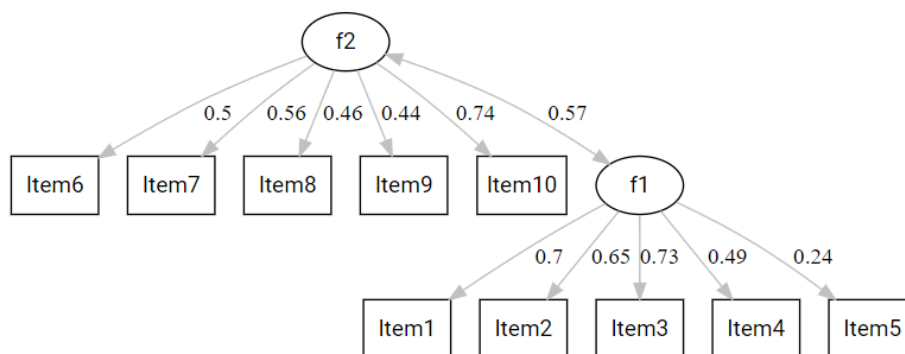
VÝSLEDKY

Pro ověření konstruktové validity jsme vypracovali CFA. Chí-kvadrát analýzy modelu nám vyšel $p < 0,00$, což znamená dokonalou shodu daty. V kontextu metody je však tento případ krajně nepravděpodobný a značí problematičnost vhodnosti modelu vzhledem k našim datům. Ukazatel RMSEA (= 0,16) naznačuje středně dobrou shodu modelu s daty. Hodnoty Fit indexu (= 0,68) a Tucker Lewisova indexu (= 0,56) se nachází pod hranicí 0,90. Hodnota ukazatele SRMR (= 0,12) je výše než požadovaných 0,08, což rovněž neukazuje na dobrou shodu modelu s daty. Pro detailnější náhled na další parametry viz Tab 1.

Chí-kvadrát	Df	CFI	TLI	RMSEA	SRMR	AIC	BIC
228,55	33	0,68	0,56	0,16 (0,14-0,18)	0,12	5180,08	5256,84

Tab 1 Přehled parametrů konfirmační faktorové analýzy.

Standardizované faktorové nabití ukazuje na signifikantní vztah mezi indikátory a latentními proměnnými (viz Obr 1). Položka 1 až položka 5 sytí faktor 1 (*kognitivní přehodnocení*) a položky 6 až 10 sytí faktor 2 (*expresivní potlačení*). Všechny faktorové náboje položek jsou signifikantní kromě případu položky 5.

Obr. 1 Konfirmační faktorová analýza Dotazníku emoční kontroly pro děti a adolescenty

ZÁVĚR

Na základě těchto parametrů nemůžeme prokázat, zda jsou testované položky dobrými indikátory pro vybrané faktory. Faktorové náboje vykazují signifikantní nabití krom jedné položky, ale ukazatelé modelu jsou mimo doporučené hodnoty. Více než o adekvátnosti indikátorů položek pro latentní proměnné můžeme usuzovat, že nám vyšlá data ukazují na aplikaci nesprávného statistického modelu na sejmutá data. Pro další výzkum by bylo vhodné data analyzovat jinou metodou, abychom zjistili další poznatky o datech a jejich správnosti. Na základě tohoto bychom zvolili následný postup dalšího sejmutí dat, či analýzy jednotlivých položek.

LITERATURA

Abler, B., & Kessler, H. (2009). Emotion regulation questionnaire – eine deutschsprachige fassung des erq von gross und john. *Diagnostica*, 55(3), 144–152. <https://doi.org/10.1026/0012-1924.55.3.144>

Enebrink, P., Björnsdotter, A., & Ghaderi, A. (2013). The Emotion Regulation Questionnaire: Psychometric Properties and norms for Swedish parents of children aged 10-13 years. *Europe's Journal of Psychology*, 9(2), 289–303. <https://doi.org/10.5964/ejop.v9i2.535>

Gross, J. J., & John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348–362. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348>

Tangney, J. P. (2002). Perfectionism and the self-conscious emotions: Shame, guilt, embarrassment, and pride. *Perfectionism: Theory, Research, and Treatment.*, 199–215. <https://doi.org/10.1037/10458-008>

Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2/3), 25. <https://doi.org/10.2307/1166137>

Tull, M. T., Vidaña, A. G., & Betts, J. E. (2020). Emotion regulation difficulties in PTSD. *Emotion in Posttraumatic Stress Disorder*, 295–310. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-816022-0.00010-7>

Wiltink, J., Glaesmer, H., Canterino, M., Wölfling, K., Knebel, A., Kessler, H., Brähler, E., & Beutel, M. E. (2011). Regulation of emotions in the community: suppression and reappraisal strategies and its psychometric properties. *Psychosoc Med*. <https://doi.org/10.3205/psm000078>

Zeman, J., Cassano, M., Perry-Parrish, C., & Stegall, S. (2006). Emotion regulation in children and adolescents. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 27(2), 155–168. <https://doi.org/10.1097/00004703-200604000-00014>